

Tūrisma uzņēmumi Latgalē – mūsdienīgi un daudzveidīgi

Jana Skrivļa-Čevere

Dzirdot vārdu savienojumu «Latgale un tūrisms» pirmā asociācija lielai daļai noteikti saistās ar senatnīgo un tradicionālo – gulbūves, danči, kļockas un šmakovka. Tomēr cilvēki un to vēlmes ir dažādas, un arī Latgalē līdzās tradīcijām un vēsturiskajam mantojumam aizvien biežāk ienāk jaunas vēsmas. Šoreiz stāsts par diviem uzņēmumiem, kuru saimnieki izvēlējušies atkāpties no stereotipiem un palūkoties uz tūrisma piedāvājumu nedaudz no cita skatu punkta.

Aglonā esošajā terasē «Egle» ēdienkartē galvenā vieta ierādīta burgeriem ar latgaliskiem nosaukumiem un tiek piedāvāti dažādi smalki kokteiļi, savukārt brīvdienu mājās «Duni», kas atrodas Pelēču pagastā, saimniece izvēlējusies lakonisku vides noformējumu un piedāvā izbaudīt klusumu un dabu.

Brīvdienu māja «Duni» – miera un harmonijas oāze

Brīvdienu mājas «Duni» saimniece Evita Piļščikova stāsta, ka te ir skaisti visos gadalaikos – vasarā var peldēties un sauloties, bet vēsajos gadalaikos ar karstas tējas krūzi rokās pa logu vērot vilņus ezerā

Netālu no Preiļiem – Pelēču pagastā pie Pelēču ezera – klusā meža ielokā atrodas brīvdienu māja «Duni». Tās saimniece Evita Piļščikova bērnību pavadījusi Preiļu pagasta Sendoros, kādu laiku strādājusi ārzemēs, bet pirms diviem gadiem īstenojusi savu bērnības sapni par māju pie ezera.

Lielu daļu bērnības Evita pavadījusi pie vecmammas laukos un atzīst, ka tāpēc viņai lauku dzīve ir tuva, ļoti patīk daba, dzīvnieki. Paraleli saimniekošanai brīvdienu mājā, viņa audzē gaļas liellopus. «Vīspār jau sākumā pat nebija domas, ka varētu taisīt kaut ko ar tūrismu saistītu. Iegādājāties zemi ezera krastā, un bija doma sakārtot pašiem sev foršu vietņu, lai ir kur atbraukt, atpūsties,» stāsta Evita. «Sākumā mēs te vairākus gadus iekopām teritoriju, griežām kokus, jo viss bija aizaudzis, ceļa nebija, nekā nebija. Tad atvedu tādu angļu tipa garo vagonu, noliku un domāju – forši, palikšu un dzīvošu, tomēr, godīgi sakot, tas vagonš te neiederējās. Parādījās iespēja rakstīt Leader projektu, sarakstījām, projektu apstiprināja un tā arī radās šī brīvdienu māja.»

Neparastais un tūlītējās asociācijas, jāsaka, neraisošais nosaukums radies gluži netīšām. «Mums te vēl mājas nebija, tikai reģistrēta atpūtas vieta, piedāvājam telts vietas, vizināju ar plostu pa ezeru. Atbrauca tūrisma informācijas centra meitenes un saka – vajag nosaukumu, bet ne tādu vienkāršu. Arī man pašai negribējās stereotipisku nosaukumu kā Ezeriņi, Niedrītes, Priedītes utt. Man ir suns Duna. Es tā visādi locīju viņas vārdu – Duna, Dunu, Duni – un sapratu, ka skan labi! Tā tas nosaukums arī radās – atvasināts no mana suņa vārda,» atminas Evita.

Brīvdienu māja darbojas jau divus gadus. Kas pa šo laiku mainījies un kādas izklaides tiek piedāvātas? «Katru gadu mēģinām pilnveidoties, uztaisiť kaut ko jaunu, tas, ka klienti atbraucot redz, ka nav visu laiku viens un tas

Brīvdienu mājas «Duni» saimniece Evita Piļščikova stāsta, ka te ir skaisti visos gadalaikos – vasarā var peldēties un sauloties, bet vēsajos gadalaikos ar karstas tējas krūzi rokās pa logu vērot vilņus ezerā

pats, arī viņus piesaista. Tagad ir pirtīņa, kubuls, pagājušogad uzcēlām lapenīti, lai ir kur pasēdēt, pabeidzām otro stāvu – tur ir viena liela telpa, kā semināru zāle, pirmajā stāvā ir trīs atsevišķas istabas, virtuves un atpūtas zona, labierīcības,» stāsta saimniece.

Kā jau pie ezera, pieejami dažādi ūdens prieki – katarāns, vairākas laivas, plosts, kas gan savu laiku esot jau teju nokalpojis. Nu ir doma iegādāties arī motorlaivu, ar kuru vizināt ciemiņus pa ezeru.

«Daudzi man saka – jāceļ vēl. Bet tajā pašā laikā saprotu, ka tā tiks zaudēta šīs vietas identitāte, ka atbraucot šeit esi viens pats vai ar savējiem. Vienīgi tur pakalninā pie paša ezera varbūt varētu uzcelt pavisam nelielu mājiņu atpūtai divatā – ar terasi, lieliem logiem, skatu uz ezeru. Lielā mājā diviem vien ne īsti man ir izdevīgi, ne cilvēkiem vajadzīgs, daudzi teic, ka gribētu «tādu mazu vietņu, mājiņu diviem.»»

Pabūt prom no ikdienas trokšņiem

Pērn «Duni» tika nominēta Latgales tūrisma gada balvai nominācijā «Labākā tūrisma mītne laukos». «Tas bija tāds ļoti liels un negaidīts pārsteigums. Protams, svaru trauki īsti nebija vienādi, jo uzvarēja Lielbornes muiža, kas ir kas pavisam cits nekā viesu māja, arī tas, ka pretendentu izvērtēšana notika, neapmeklējot tos klātienē, šķita nedaudz savādi, bet tik un tā bija laba un interesanta pieredze, un ir prieks par to. Man klienti ir sacījuši, ka citreiz ir tā, ka interneta bildes ir dikti skaistas, bet aizbrauc un nekā īpaša, tikmēr pie mums bildes ir vienkāršas, bet atbrauc un ir «wow.»»

Kas ir tā «odziņa», kas padara «Duni» atšķirīgu no daudzajiem viesu namiem? «Mēs atrodamies tā kā uz pus-salas. Mani pašu ļoti uzrunā tas, ka apkārt nav neviena – neviena kaimiņa blakus, esi savrup, viens pats vai ar saviem draugiem, ģimeni. Mūsu mērķauditorija noteikti vairāk ir ģimenes, kas grib mierīgu atpūtu, izbaudīt dabu, apkārtnei, nevis jaunieši un skaļas ballītes. Ļoti klusa, mierīga vieta, kur pabūt prom no ikdienas trokšņiem. Nogriezies uz maza celiņa, brauc cauri mežam un piepeši paveras miera oāze ar klusumu un harmoniju – daba vien. Ja paliek grūti, atbraucot šurp, te var smelties tādu spēku, pozitīvas enerģijas lādiņus.»

Klusums gan ir no pilsētas trokšņiem – putni arī intervijas laikā dzied tik aizrautīgi, ka taisni vai dvēselei liek lidot. Evita stāsta, ka vakaros ezerā dzirdams dumpja doņais sauciens, bet nedaudz tālāk dzīvojoť krauklis, kurš ar savu balsi brīdinot, ja kāds tuvojas, bet vakarā interesanti esot vērot, kā zivis ezerā lēkā. To šeit ir gana daudz – vairākas reizes ezerā ielaisti gan zandarti, gan līdakas – arī viesi var mēģināt kaut ko nokert. Tāpat iespējams izbaudīt arī meža veltes – salasīt meža zemenītes vai citas ogas, gailenes – turpat vien, ap māju pastaigājoties.

Patīk, ka esi pats sev noteicējs

Evita uzsver, ka nav viena gadalaika, kurā te būtu vis-skaistāk. Protams, apmeklētāju pieprasītākā ir vasara, kad var peldēties, sauloties, tomēr katram gadalaikam ir savs šarms: «Kad nāk rudens, ārā sāk pūst auksti vēji, list lietus, ieslēdz siltās grīdas, dzer tēju un skaties pa logu, kā vilņojas ezers – arī tur ir savs foršums. Pavasaris savukārt ir brīnišķīgs ar to, ka mostas daba – pirmie dzinumiņi, pumpuri, putniņi, bet ziemā priedes apsarmojušas vienos vižņos ir skaistas kā pasakā. Arī cilvēkiem te ir ko darīt ziemā – kāds slido, cits slēpo, vēl cits iet uz ledus pamakškerēt.»

Līdz tam Evitai pieredzes uzņēmējdarbībā un tūrisma jomā neesot bijis, bet vaicāta, vai patīk šis darbs, saka: «Ziniet, ir ļoti interesanti. Satiec dažādus cilvēkus – sēdi, sagaidi ciemiņus un nekad nezini, kas tev atbrauc – kāds būs tas cilvēks. Protams, neiztikt arī bez melnajām pusēm, bet vairāk gan ir patīkamā. Jā, nav tā, ka atnāc no darba un esi brīvs līdz nākamai dienai, var būt arī tā, ka naktī jāceļas, jāskrien, bet vienalga es esmu pati sev noteicēja.»

Uzņēmējam nav viegli, bet tajā pašā laikā tu esi pats sev saimnieks. Tā man liekas sava veida brīvība, lai arī darba laiks nav normēts. Bet galvenais, ka man to ļoti patīk darīt. Esmu strādājusi par tirdzniecības pārstāvi, me-nedžeri, bet būšana par uzņēmēju man liekas tuvāka. Patīk tas risks, drusku adrenalīna deva, tas, ka nekad nezini, ar ko diena sāksies un kā tā beigsies. Tas uztur tevi tonusā un padara dzīvi interesantāku.»

Šī ir lieliska vieta, kur pabūt klusumā un harmonijā ar dabu

Foto no Evitas Piļščikovas personīgā arhīva

«Te jūtamies kā mājās,» uzsver Kārlis un Marta Staltmaņi

Pirms gada Aglonā durvis vēra kafejnīca – terase «Egle». Tās saimnieki Kārlis un Marta Staltmaņi stāsta, ka nosaukums izvēlēts, jo, kā vēsta nostāsti, Aglonas nosaukums cēlies no vārda «egle» (kas latgaliski skan «agle»). Aicināju viņus uz sarunu par to, kā radās ideja veidot kafejnīcu, kādas atziņas pa šo gadu gūtas un kādas ir nākotnes ieceres.

«Te jūtamies kā mājās»

Marta ir no Jaunaglonas, studējot Rīgā, iepazinusies ar jūrmalnieku Kārlī. «Septiņus gadus braukājām bieži uz Aglonu, līdz sapratām, ka vajag vai nu vienā, vai otrā pusē nobāzēties pavisam,» stāsta Marta. «Es atradu darbu Rēzeknē, Kārlis – Daugavpilī, un tā mēs katru dienu braucām katrs uz savu pusi, līdz kādu dienu piezvanīja mūsu Rīgas dzīvokļa īrniece un teica, ka grib pirkt dzīvokli. Pēc neilgām pārdomām to pārdēvam, un sapratām, ka par saņemto naudu negribam pirkt vai celt māju, kas tāpat īsti nemainītu ikdienu, bet gan darīt kaut ko savu tepat Aglonā.»

Sākumā, protams, bijis stress, jo visu mūžu strādāts tā, ka viss «salikts pa plauktņiem» – alga mēneša beigās, atvaļinājums, brīvdienas: «Tā jāsaprot, ka cik izdarīsi, cik pats sa-sniegsi, tik arī būs,» saka Marta un piebilst, ka saimniekošanu terasē «Egle» neuztver kā darbu: «Te jūtamies kā mājās – viss ir savs, par visu esi atbildīgs un viss atkarīgs tikai no tevis, nevienš neatnāks un nepateiks, ka vajag darīt citādi.»

Runājot par to, kā nonāca pie idejas veidot tieši kafejnīcu, Kārlis un Marta atzīst, ka vienkārši gribējies kādu atpūtas vietu un Aglonā tajā laikā ļoti pietrūka kafejnīcas. Marta stāsta: «Mums pašiem ļoti patīk iet uz kafejnīcām, un mums bija sava vīzija par to, kā mēs gribētu lai izskatās mūsējā.» Tikusi apsvērtā doma arī par viesu namu, bet at-turējusi apziņa, ka tas ir izteikti sezonāls bizness, kamēr ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem kādi ienākumi ir katru dienu. Ziemā, protams, apmeklētāju ir mazāk, tāpēc arī darba nedēļa bijusi īsāka, tomēr tādas dienas, kad neviens nebūtu ienācis, saimnieki neatminas.

Interesants stāsts saistās ar eglēm. Savulaik te ceļmalā augušas trīs palielas sudrabegles. «Tā mēs mājās Google Maps skatījāmies, ka foršas egles, bet kaut kā likās, ka dzīvē citādi izskatās. Naktī atbraucām un skatāmies – nav vairs egļu, nozāģētas, internetā veda bilde, bet mēs jau teju saplānojuši, kā mēs lampiņas kārsim un ko tik vēl ne, tāpēc iestādījām paši savas jaunas egļītes.»

Nupat jūnija sākumā nosvinēta gada ballīte. «Gads ir pagājis un, lai arī tas nav nekas liels, tagad liekas daudz vieglāk, jūtamies brīvāk un drošāk. Sākums bija grūts, tikai reāli strādājot, sapratām, kā plānot un organizēt dar-

Terasē «Egle» – vieta nesteidzīgai atpūtai

bus, cik produktu nepieciešams utt. Mums ir darbinieki, arī tādi, kas strādā jau no pagājušā gada un uz kuriem var palauties gan bārā, gan virtuvē, vasaras sezonā strādā arī skolēni un atzīst, ka darbs ir interesants,» stāsta Marta, un Kārlis piebilst, ka pa šo laiku jau ir izveidojies savs pastāvīgo klientu loks, lai gan esot arī gana daudz tādu, kas ir pārsteigti un nav zinājuši, ka «te tāda forša vieta».

Ēdienkarte ar pievienoto vērtību

Kafejnīcas pamatpiedāvājumā ir burgeri. Kārlis stāsta, ka tos izvēlējušies, jo gribējies gatavot ko ārpus parastās ikdienas. «Mums arī bija svarīgi, lai ēdiens ir viegli pagatavojams un vienkāršs, jo neesam pavāri. Tomēr svarīgi, lai ēdiens ir arī interesants, ar labām, kvalitatīvām sastāvdaļām – gaļa mums ir Latvijā audzētu bioloģisko liellopu, bet kartupeļu friti ir lielāki nekā ierastie un ar miziņu – kā mājās gatavoti.» Līdz ar to, lai arī ēdiens nav sarežģīts, tomēr tas ir interesants, citāds un ar savu pievienoto vērtību.

Terasē «Egle» atbalsta arī citus tuvākās apkārtnes uzņēmējus un saimniekus – ēdienkartē atrodams, piemēram, zemnieku saimniecības «Kurmīši» tējas un sulas, cidoniju sula tiek iegādāta no zemnieku saimniecības «Spuldziņi» Rušonā, kafija – no «Adventure coffee» grauzdētavas Daugavpilī, tāpat iespējams iegādāties Andrupenes pagasta brūzi «Murza» brīvētu alu, bet stiprāki dzērieni ir no «Kazanova moonshine» Višķos.

Arī terases noformējumā izmantotie augi un to kompozīcijas ir Aglonā esošā ziedu veikaliņa «Intys pučis» saimnieces Intas Breidakas roku lolotas, un saimnieki ir ļoti priecīgi par viņas atsaucību un palīdzību.

«Tā misijas sajūta mums laikam gan ir, ir patīkami dot darbu vietējiem cilvēkiem,» saka Kārlis, un Marta piebilst: «Varbūt mēs nenopelnām īpaši daudz, bet algas samaksāt varam un ir prieks, ka cilvēkiem nav jābrauc darba meklējumos uz Rīgu vai ārzemēm.»

Klientu iecienītākais esot klasiskais burgers «Egles Gordais», bet arī citiem katram sava «odziņa» – karamelizēti stipoli vai mocarellas siers, vai liellopa gaļas vietā vista ar ananasiem. Ēdienkartes piedāvājums mainās līdzīgi gadalaikiem, tā vasarā iespējams izgaršot burgeru ar krējuma-lociņu-dilļu mērci, rudenī ar svaigiem, bet ziemā – ar štovētiem kāpostiem, vasarā ēdienkartē iekļauta aukstā zupa, bet rudenī – baraviku vai ķirbju krēmzupa utt. Turklāt padomāts ir arī par veģetāriešiem, un tiek ņemtas vērā klientu vēlnes nepievienot kādu sastāvdaļu, piemēram, tomātus vai mērci. «Ir bijis pat tā, ka pēc klienta lūguma burgeru izdalām pa daļām un pasniedzam vienkārši gaļu ar salātiem,» stāsta Kārlis.

Uzmanību noteikti piesaista arī burgeru latgaliskie nosaukumi. «Gribējās kaut ko latgaliešu valodā, jo tā arī ir viena no mūsu īpašajām lietām, ko daudzi, atbraucot no citiem novadiem, grib redzēt un dzirdēt, mēģināt izlasīt tos nosaukumus,» stāsta Marta un piebilst, ka ar vietējiem klientiem, protams, runā arī latgaliski.

Terasē iespējams iegādāties dāvanu kartes vai ēdienu līdžpēmšanai, iespējams arī iepriekš piezvanīt un pasūtīt ēdienu uz noteiktu laiku. Piegādes gan netiek veiktas, jo, kā atzīst Kārlis, burgeru nevar ilgi vadāt, jo mērces sasūcas un kvalitāte vairs nav tā, bet pašu nosprausta latīņu saimnieki negrib pazemināt.

Kokteiļbārs un šampanieša piramīdas

Vēl viena interesanta lieta, ko piedāvā «Egle», ir kokteiļi – gan alkoholis-kie, gan bezalkoholiskie. «Mēs gribām lai mūsu te-rase ir nevis vieta, kur ieskriet ātri paēst, bet pavadīt laiku ar draugiem vai ģimeni, atpūsties un, ja ir vēlēšanās, arī iemalkot kādu smalku, foršu kokteiļu,» saka saimnieki.

Marta un Kārlis piedāvā arī izbraukuma kokteiļbāru: «Tā nebija

Foto no Staltmaņu saimes personīgā arhīva

mūsu ideja,» stāsta viņi. «Mūsu pastāvīgie klienti aicināja būt par bārmeņiem kāzās, un, lai arī sākumā šaubījāties, tomēr uzdrošinājāties pamēģināt, un gan klienti, gan paši bijām apmierināti. Tā ar savu kokteiļbāru esam strādājuši ballēs Riebiņos, veidojām arī šampanieša piramīdas.»

Marta un Kārlis priecīgi stāsta, ka labs kontakts izveidojies ar bārmeni Andri Reizenbergu, kurš ir viens no labākajiem bārmeņiem Latvijā. Pirmā satikšanās bijusi pavisam nejauša – Andris viņus uzrunājis veikālā «Gemoss» un, uzzinājis par jauniešu ieceri atvērt kafejnīcu, tūlīt ie-icinājis savā virtuvē un piecpadsmit minūtēs burtiski no-vadījis īso kursu kokteiļu gatavošanā: «Sapratām, ka vajag atsevišķu kokteiļu karti ar bildītēm, smēlāmes idejas, kā kokteiļus pasniegt, kā dekorēt, ka nepieciešams piedāvāt arī bezalkoholiskos kokteiļus. Arī vēlāk ar Andri sazinā-jāmes, ja bija nepieciešams padoms, viņš ir paviesojies pie mums.»

«Brīžiem tas šķiet neaptverami – vēl pirms gada strādāji birojā, bet tagad esi bārmenis ballē,» atzīst Marta, un Kārlis piebilst: «Bet tas ļauj saprast, ka cilvēkam patiesībā ir milzīgas spējas un potenciāls apgūt ko jaunu un mācīties – galvenais ir uzdrošināties un sākt.»

Viss, ko dari, jādara labi un kvalitatīvi

Par uzņēmuma tēla veidošanu sociālajos tīklos atbil-dību uzņēmusies Marta, un Kārlis neskopojas ar atzinīgiem vārdiem un komplimentiem. Marta stāsta, ka līdz tam ne-esot bijusi īpaši aktīva sociālo tīklu lietotāja, tomēr: «Ja tevi neredz sociālajos tīklos, tad tu vispār neeksistē. Tas ir vajadzīgs obligāti, sevišķi ziemas sezonā,» atzīst viņa. Kārlis atminas: «Martai bija skaidra vīzija, kā visam va-jadzētu izskatīties, man atlika izdomāt, kā to visu realizēt, lai tas būtu gan tehniski, gan ekonomiski iespējams. Mana bija tehniskā daļa, Martas – idejas lidojums, un kopā, man šķiet, mums ir ļoti sanācis.»

Būt uzņēmējam nav viegli. Kas ir tas, kas iedvesmo turpināt, kad liekas, rokas nolaizas? Marta teic, ka tie ir cilvēki, kas nāk un atbalsta, saka labus vārdus, bet Kārlis piebilst, ka arī sajūta, ka vari dot cilvēkiem darbu tepat uz vietas un arī pašiem ir šis darbs. «Droši vien daudzreiz ir bijis sapnis par savu kafejnīcu, mums tagad tas ir piepildīts. Es vienmēr esmu gribējusi būt kustībā, darīt kaut ko ar cilvēkiem saistītu, šīs tiešām ir darbs, kuru labprāt daru, uz kuru labprāt eju,» atzīst Marta. Protams, allaž ir neliela bailu sajūta, vai viss izdarīts pareizi, arī nodokļu slogs nav mazs, šķiet jau ar pirmo darba mēnesi, un dažkārt nav īsti izprotama, piemēram, daudzo licenču par mūzikas atskaņošanu nepieciešamība.

Runājot par nākotnes iecerēm, saimnieki teic, ka pro-tams, noderētu plašākas telpas, bet vide tiek pastāvīgi uz-labota – nesen iegādātas šūpoles un drīzumā projekta ie-tvaros tiks izveidota pergola – tāda kā lapene ar stikla sienām.

Sarunas noslēgumā Marta un Kārlis novēlēja ikvienam īstenot savus sapņus un ieceres: «Lai arī citreiz liekas, ka tas ir sarežģīti vai neiespējami, vai rodas vēlme atlikt to uz vēlāku, tomēr vienkārši ir jāsaņemams un jādara uzreiz, jo entuziasms var noplakt, pats vari sadomāt, kāpēc tas varētu neizdoties utt. Tomēr viss, ko dari, jādara ļoti un kvalitatīvi. Tie ir tikai stereotipi un aizspriedumi, ka Lat-galē nav naudas un cilvēkiem neko nevajag – tā nepavisam nav, cilvēki ir gatavi tērēt arī lielākas summas, lai atpūstos kvalitatīvi. Liekas, daudziem ir nepareizs stereotips, ka Lat-galē ir vienkārši cilvēki tāda nozīmē, ka viņiem vajag ko prastāku, lētāku. Latgaliešu vienkāršība ir sirsniība, cil-vēciskā vienkāršība, bet kvalitāti Latgalē vajag tieši tādu pašu kā visur citur.»